

26. september 1920: dan, ko se je v slovenski kulturi začel na novo meriti čas

V Novem mestu bodo zaznamovali 90 let novomeške pomladi

26. september 2010 ob 11:35
Novo mesto - MMC RTV SLO

Pred natančno devetdesetimi leti, 26. septembra 1920, je skupina mladih novomeških umetnikov pod okriljem Riharda Jakopiča izpeljala umetniški podvig, ki je po moči in drugačnosti presegel okvire tedanje slovenske umetnosti.

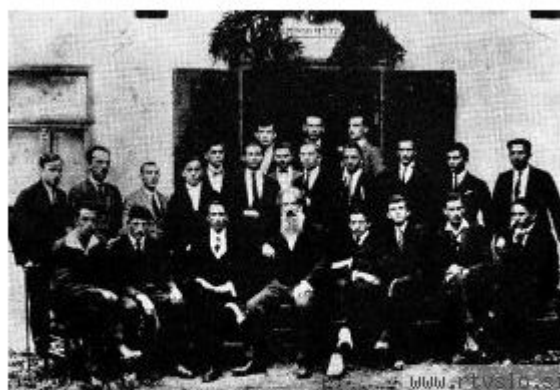
Obletnico novomeške pomladi bodo v Novem mestu danes zaznamovali z nizom kulturnih prireditev.

Kolektivni nastop slikarjev, glasbenika **Marija Kogoja** in novomeških pesnikov, tedaj mladeničev, **Mirana Jarca** in **Antona Podbevška**, je bil novost, ker je sintetiziral idejo o novi umetnosti in novi refleksiji človeka po prvi svetovni vojni v gibanje, v kolektivno zajetje, in v nekaj, kar se je izvršilo na robu, ne v centru tedanje slovenske ustvarjalnosti. Dogodek je v času, ko mediji še niso mogli dnevno poročati o vseh dogodkih, javno in politično zelo odmeval, saj je, poudarja predsednik projektne skupine za pripravo in izvedbo projekta Lev Kreft, "izbruhnil kot požar" ter zajel celotno Slovenijo. V slovenski kulturi se je začel "na novo meriti čas".

Imena tega kolektivnega vzgiba so tudi pozneje pomenile avtorske in moralne avtoritete slovenske umetnosti in kulture: **Anton Podbevšek**, **Miran Jarc**, **Marij Kogoj**, **Josip Vidmar**; **Rihard Jakopič**, **Leon Štukelj**, **Marjan Mušič**, **Božidar Jakac** in drugi. Ta dogodek, Odprtje prve pokrajinske umetniške razstave, glasbeni recital in pesniški večer **Človeka z bombami**, je pomenil začetek slovenskega avantgardnega gibanja, ki ob koncu dvajsetega stoletja pomeni vrh sodobne slovenske umetnosti.

Ocena novice: ★★★★★
Ocena 4,2 od 10 glasov

Vaša ocena: ★★★★★
Ocenite to novico!

Nad Prvo pokrajinsko umetniško razstavo v Novem mestu je nekakšno pokroviteljstvo prevzel takrat že uveljavljeni slikar Rihard Jakopič. Odprtje te razstave je bilo 26. septembra 1920, dogodek pa je spremljal koncert Marija Kogoja in recitacijski nastop Antona Podbevška in Mirana Jarca. Tej razstavi je pozneje sledilo še več prireditev in nastopov, na katerih so sodelovali tudi umetniki iz drugih delov Slovenije. Tako je dobila novomeška pomlad tudi nekakšno vlogo prebujevalnice narodne zavesti in je močno vplivala na delovanje umetnikov v dvajsetih letih 20. stoletja, med katerimi je najbolj znan Srečko Kosovel, ki je pozneje sodeloval pri reviji *Trije labodi*, ki je, kot posledica novomeške pomladi, začela izhajati leta 1921 v Novem mestu. Foto: APT

” **Nedolžna in plemenita inhibicija tiste septembrske nedelje leta 1920 pomeni preboj in prelom novih strateških teženj slovenske umetnosti, ki pozneje pomeni model emancipatoričnih praks za mnoge generacije slovenskih umetnikov.** “

Anton Podbevšek Teater

Paradigme iz tega ustanovnega mesta prve slovenske umetniške avantgarde, iz Novega mesta, so konceptualno črpali **Ferdo Delak** (gledališče), **Srečko Kosovel** (poezija), **Avugust Černigoj** (slikarstvo), po drugi svetovni vojni pa umetniška kolektiva **OHO** in **Neue Slowenische Kunst** (Laibach, Irwin, Gledališče Sester Scipion Nasice).

Ker posledice novomeške pomladi segajo v sodobni čas, bi radi ob njeni 90. obletnici dogodek v zavest vpisali ne samo kot spomin in ponovitev, temveč kot nekaj, kar kot prelomnost sodi v današnji čas in današnje razmerje do kulture, pravi Kreft.

Dan prireditve z vrhuncem kot umetniško akcijo

Slovesnost in prireditve, ki jih v Novem mestu pripravljajo za današnji dan, sodijo v nosilni projekt v okviru projekta Evropske prestolnice kulture za tekoče leto. Dan so začeli ob 11.00, z **Matinejo teorije z Miškom Šuvakovičem** in Miklavžem Komeljem, sledil bo vodeni ogled Novega mesta po točkah novomeške pomladi (ob 15.00), odprtje fotografske razstave treh novomeških fotografov v galeriji **Simulaker** (ob 17.00) in odprtje razstave skupine **Irwin** v Dolenjskem muzeju (ob 18.00). Osrednja večerna prireditev **Soareja prakse** v režiji **Matjaža Bergerja** bo potekala na ploščadi pred Knjižnico Mirana Jarca.

Bergerjeva "umetniška akcija" bo sestavljena iz sodobne performerske aparature, ki sintetizira umetniška pregibanja: sintetizira libretto, kinetične razsežnosti in elektronsko umetnost, torej vse tiste prvine, ki je artikularni prvotni Manifest iz leta 1920. V projekt so vključeni umetniki s področja plesa, glasbe in intermedijske umetnosti: **Jana Zupančič, Maša Derganc, Helena Peršuh, Nana Milčinski, Jana Menger, Regina Križaj, Barbara Marič, Nada Vodušek, Irena Yebuah Tiran, Leticia Slapnik Yebuah, Igor Štromajer, Jure Longyka, Dan D in Dominik Pavlenič.**

Razstava Irwin v Dolenjskem muzeju

Glede na izjemno prebojnost in popularnost Novomeške pomladi je Dolenjski muzej k sodelovanju povabil skupino IRWIN. Razstava Država v času predstavi njihova ključna dela v povezavi z NSK-državo od leta 1992 do danes. Z njo se skupina, pod okriljem katere delujejo soustanovitelji NSK-države **Dušan Mandič, Miran Mohar, Andrej Savski, Roman Uranjek in Borut Vogeljik**, prvič tako celovito predstavlja v Sloveniji in Novem mestu.

A. J.

 [Prijava napako](#)

www.rtv slo.si

Skupina Irwin je na slovensko likovno prizorišče stopila leta 1983, ko je bilo ustanovljeno tudi gibanje NSK oziroma Neue slowenische Kunst (Nova slovenska umetnost).

Tega so umetniki ustanovili z Laibach, Novim Kolektivizmom in gledališčem Noordnung. Foto: RTV SLO/M. K.

www.rtv slo.si

Borut Peterlin, Boštjan Pucelj in Bojan Radovič se na razstavi BombaStik, ki je na ogled v galeriji Simulaker, predstavljajo z novejšimi, premierno prikazanimi fotografskimi projekti; tri avtorske pozicije se vsaka na sebi lasten način ukvarjajo z določenimi vidiki aktualne družbene situacije. Naslov razstave je obenem aluzija na Antona Podbevška in njegovo pesniško zbirko Človek z bombami ter težnja po stiku s sedanostjo. Foto: Boštjan Pucelj / Galerija Simulaker

Dodaj v

 [Digg](#) [Facebook](#) [Del.icio.us](#) [Reddit](#) [Blog](#)